

de proletariër

INTERNATIONALE KOMMUNISTISCHE PARTIJ

SUPPLEMENT BIJ DE " PROLETAIRE " n°388

FL 2 / 30 FB

Het democratisch principe

Wat de I.K.P. is en wil

WAARIN ONZE PARTIJ ZICH ONDERSCHIEDT: het opeisen van de lijn die loopt van Marx naar Lenin, tot de oprichting van de Kommunistische Partij van Italië (in Livorno, 1921). De strijd van de kommunistische Linkerzijde tegen de degeneratie van de Internationale, tegen de theorie van "het socialisme in een enkel land" en tegen de stalinistische kontrarevolutie. Het afwijzen van de volksfronten en van de blokken in het Verzet. De moeilijke taak van het herstel van de revolutionaire doktrine en organisatie in verbinding met de arbeidersklasse, tegen de persoonlijke en parlementaire politiek.

★ Het Democratisch Principe

Het gebruik van bepaalde termen in de uiteenzetting van de problemen van het communisme veroorzaakt heel wat keren misverstanden, als gevolg van de verschillende betekenissen die die termen kunnen hebben. Dit is het geval bij de woorden *demokratie* en *demokratisch*. In zijn principiële verklaringen toont het marxistisch communisme zich als kritiek op en een ontkenning van de democratie. Aan de andere kant verdedigen de communisten vaak binnen de proletarische organisaties: staatsstelsel van de arbeiderssovjets, vakbonden, partij, het democratisch karakter en de toepassing van de democratie. Daar zit natuurlijk geen enkele tegenstrijdigheid in en niets dat men zou kunnen opwerpen tegen het gebruik van het dilemma: *burgerlijke democratie of proletarische democratie*, als perfect equivalent van de formulering: *burgerlijke democratie of proletarische diktatuur*.

De marxistische kritiek van de postulaten van de burgerlijke democratie is in feite gefundeerd op de definitie van de kenmerken van de huidige in klassen verdeelde maatschappij. Zij toont de inkonsistentie op theoretisch gebied en de valkuil op het gebied van de praktijk aan van een systeem, dat de politieke gelijkheid zou willen verzoenen met de verdeling van de maatschappij in klassen, die bepaald zijn door de aard van de produktiewijze.

De politieke vrijheid en gelijkheid, die volgens de liberale theorie naar voren komen in het stemrecht, hebben slechts zin op een basis, die de ongelijkheid van de fundamentele economische omstandigheden uitsluit: daarom aksepterende wij communisten de toepassing ervan binnen de klasseorganisaties van het proletariaat, door te ondersteunen dat men een democratisch karakter aan hun functioneren moet geven.

Men zou kunnen wensen dat verschillende termen zouden worden gebruikt in de verschillende gevallen om niet dubbelzinnigheden op te wekken en om te vermijden dat wij een koncept, dat zwaar beladen is met suggesties, weer waardevol maken, een koncept waarvoor wij ons bovendien moeite geven om het af te breken. Zelfs als wij ervan afzien het te gebruiken, is het toch nuttig om op een diepere manier de inhoud zelf van het democratisch principe in zijn algemeenheid te onderzoeken, daarbij inbegrepen wanneer wij het toepassen op organisaties die vanuit klassestandpunt homogeen zijn. Dit om het risico te vermijden opnieuw het principe van de democratie op te richten als een *a priori* "kategorie", als een principe van absolute waarheid en juistheid, wat een inbreuk zou zijn op heel de konstruktie van onze doktrines juist op het moment waarop wij ons inspannen door onze kritiek geheel de leugen en de willekeur, die de inhoud vormen van de "liberale" theorieën, te verjagen.

Een dwaling op het gebied van de doktrine ligt altijd aan de basis van een fout in de politieke

taktiek, of zo men wil, zij is er de vertaling van in de taal van ons kollektief kritisch bewustzijn. Zo bijvoorbeeld weerspiegelen geheel de verderfelijke politiek en taktiek der sociaaldemokratie zich in de principiële afwijking, die het socialisme voorstelt als erfgenaam van een substantieel deel van de doktrine, die door het liberalisme gesteld werd tegenover de oude politieke doktrines, gebaseerd op het spiritualisme. In werkelijkheid heeft het marxistisch socialisme vanaf zijn eerste formuleringen, verre van de kritiek die het liberalisme had gesteld tegenover de aristocratieën en de absolute monarchieën van het oude regiem te aanvaarden en te vervolmaken, die liberale kritiek geheel en al verworpt. Het heeft dat overduidelijk niet gedaan, laten wij het er meteen bij zeggen, om een erfenis van spiritualistische of idealistische doktrines op te eisen tegenover het materialisme à la Voltaire van de burgerlijke revolutionairen, maar om aan te tonen, dat in werkelijkheid de theoretici van het burgerlijk materialisme illusies aan het scheppen waren, toen zij dachten bevrijd te zijn van de nevelen van de metafysica, toegepast op de sociologie en op de politiek, en van de nevelen van het onzinnige van het idealisme door de politieke filosofie van de *Encyclopedie*. In feite moesten zij net als hun voorgangers, worden onderworpen aan de werkelijk realistische kritiek van de sociale verschijnselen en van de geschiedenis zoals opgebouwd volgens het historisch materialisme van Marx. Vanuit theoretisch gezichtspunt is het evenzeer belangrijk aan te tonen dat het geenszins noodzakelijk is de kloof tussen socialisme en burgerlijke democratie te verdiepen om aan de doktrine van de proletarische revolutie zijn inhoud, op machtige wijze revolutionair, maar van de weg geraakt door de vervalsingen van hen die overspeelden met de burgerlijke democratie, terug te geven, onze principes in een idealistische of neo-idealistische zin te herzien: het volddet zich te beroepen op de positie ingenomen door de leermeesters van het marxisme tegenover de leugens van de liberale doktrines en van de burgerlijke materialistische filosofie.

Om bij ons onderwerp te blijven, wij zullen aantonen dat de kritiek op de democratie door het socialisme in wezen een kritiek was op de democratische kritiek op de oude politieke filosofieën. Het marxisme ontkent hun beweerde universele tegengesteldheid, en toont aan dat zij in theorie op elkaar lijken, zodat zelfs in de praktijk het proletariaat zich er niet erg mee heeft kunnen feliciteren dat de leiding van de maatschappij was overgegaan van de handen van de feodale monarchistische en religieuze adel in de handen van de jonge handels- en industriële bourgeoisie. En de theoretische demonstratie van het feit dat de nieuwe burgerlijke filosofie, verre van de oude dwalingen van de despotische regimes te hebben overwonnen, zelf slechts een monument van nieuwe sofismes was, korrespondeerde konkreet met de negatie die vervat was in het opkomen van de revolutionaire beweging van het proletariaat, dat wil zeggen de weerlegging van de burgerlijke pretentie voor eeuwig het bestuur van de maatschappij te hebben gevestigd op

vreedzame en oneindig-perfekte bases dankzij het instellen van het stemrecht en van het parlementarisme.

De oude politieke doktrines, gegrondvest op spiritualistische concepten of zelfs op de religieuze openbaring, beweerden dat de bovennatuurlijke krachten die het geweten en de wil van de mensen regeren, aan zekere individuen, aan zekere families, aan zekere kasten de taak hadden toegewezen het kollektieve leven te leiden en te besturen, door aan hen, door middel van plaatsbekleding namens god, het kostbare depot van het "gezag" toe te vertrouwen. Tegenover deze bewering plaatste de democratische filosofie, die tegelijk met de burgerlijke revolutie opkwam, de proklamatie van de morele, politieke en juridische gelijkheid van alle burgers, of het nu edelen, religieuzen of plebejers waren, en zij wilde de "sovereiniteit" overbrengen van de kleine kring van de kaste of van de dynastie naar de universele kring van de volksraadpleging gebaseerd op het stemrecht, wat het voor de meerderheid van de burgers mogelijk maakt volgens hun wil de leiders van de Staat aan te wijzen.

De bliksemschichten die de priesters van alle religies en de spiritualistische filosofen hebben gelanceerd tegen deze opvatting, zijn niet voldoende om haar erkenning te laten krijgen van een definitieve overwinning van de waarheid op de obskurantistische dwaling, ook al leek het "rationalisme" van deze politieke filosofie lange tijd het laatste woord op het gebied van de sociale wetenschap en van de kunst der politiek, en ook al hebben vele zogenaamde socialistische ermee solidair verklaard. De bewering volgens welke de tijd van de "privileges" voorbij is sinds men een systeem heeft geïnstalleerd, dat de sociale hiërarchie grondvest op de instemming van de meerderheid van de kiezers, houdt geen stand tegen de marxistische kritiek die een geheel ander licht werpt op de aard van de sociale verschijnselen. Deze bewering kan slechts een verleidelijke, logische constructie schijnen als men vanaf het begin ermee akkoord gaat dat de uitgebrachte stem, dat wil zeggen de mening, de opinie, het bewustzijn van elke kiezer, hetzelfde gewicht heeft op het moment dat hij voor het beheer van de kollektieve zaken zijn macht delegeert. Hoe weinig realistisch een dergelijke opvatting is, en hoe weinig "materialistisch", komt al naar voren in het feit dat zij elk individu als een perfecte "eenheid" beschouwt in een systeem dat samengesteld is uit evenzovele afzonderlijke eenheden, die potentieel gelijkwaardig zijn, en in het feit dat zij, in plaats van de mening van dit individu te waarden als functie van zijn veelvoudige levensomstandigheden, dat wil zeggen van zijn betrekkingen met de andere mensen, in de hypothese van de "sovereiniteit" van het individu tot theorie maakt. En dat staat dan weer gelijk met het plaatsen van het bewustzijn van de mensen buiten de concrete reflectie van de feiten en van de bepaaldheden van de omgeving. Dat komt erop neer het bewustzijn te beschouwen als een ster die, met dezelfde door god voorziene gelijkheid, in elk organisme, gezond of vervallen, of het nu gekweld is door honger of evenwichtig in al zijn behoeften bevredigd, door een ondefinieerbaar supremum wezen dat het leven toedient, aangestoken is. Dit hoogstaande wezen wijst niet langer de monarch aan, maar het

geeft aan eenieder de mogelijkheid die monarch aan te wijzen. Ondanks zijn facade van rationalisme berust de democratische theorie op een premisse die in metafysische kinderachtigheid in niets onderdoet voor die "vrije keus" die volgens de wet van het katholieke hiernamaals de mensen de veroordeling of het heil oplevert. In de mate waarin zij zich buiten de tijd en buiten de historische contingenties plaatst, is de democratische theorie dus niet minder bevuurd met spiritualisme dan de filosofieën van de geopenbaarde autoriteit en van de monarchie bij de gratie gods in het diepst van hun dwaling.

Voor wie deze konfrontatie nog verder zou willen drijven zal het voldoende zijn zich te herinneren dat de politieke democratische doktrine heel wat eeuwen voor de grote revolutie en voor de verklaring van de rechten van de mens en van de burger naar voren is gebracht door denkers, die zich helemaal bevonden op het terrein van het idealisme en van de metafysische filosofie, en dat trouwens indien de grote revolutie de altaren van de christelijke god vernietigde in naam van de Rede, dat was om van deze laatste, vrijwillig of niet, een nieuwe godheid te maken.

Deze metafysische vooronderstelling die onverenigbaar is met het karakter van de marxistische kritiek, is eigen aan niet alleen de doktrine die naar voren is gebracht door het burgerlijk liberalisme, maar aan alle konstitutionele doktrines en aan de plannen voor een nieuwe maatschappij die gefundeerd zijn op de "intrinsieke waarde" van zekere schema's van sociale en staatsrelaties. Door zijn eigen historische doktrine op te richten, heeft het marxisme in feite tegelijkertijd het middeleeuwse idealisme, het burgerlijke liberalisme en het utopische socialisme vernietigd.

Tegenover deze arbitraire konstrukties van sociale konstituties, aristokratische of democratische, autoritaire of liberale, evenals tegenover de anarchistische opvatting van een maatschappij zonder hiërarchie en zonder delegeren van de macht, een opvatting die uitgaat van analoge dwalingen, heeft het kritisch kommunisme een heel wat beter gefundeerde studie van de aard en van de oorzaken van de sociale betrekkingen, gezien in hun complexe ontwikkeling gedurende de hele menselijke geschiedenis, een aandachtvolle analyse van hun karakters in de aktuele kapitalistische maatschappij en een serie van beredeneerde hypothesen over hun verdere ontwikkeling, waarbij zich nu de formidabele theoretische en praktische bijdrage van de russische proletarische revolutie komt voegen. Het zou overbodig zijn hier de welbekende concepties van het economische determinisme te ontwikkelen, en de argumenten die het gebruik ervan in de interpretatie van de historische feiten en van het sociale mechanisme rechtvaardigen. Het apriorisme, eigen aan de konservatieven of aan de utopisten, is uitgeschakeld door de invoering van de factoren die komen uit het terrein van de produktie, van de economie en van de klasseverhoudingen die eruit voortvloeien, wat het mogelijk maakt te komen tot een wetenschappelijke verklaring van de feiten van juridische, politieke, militaire, religieuze en kulturele aard, die de diverse verschijnselen van het sociale leven vormen. Wij zullen ons beperken in het kort de evolutie van de wijze van sociale organisatie en van de wijze van hergroepering van de mensen in de loop van de geschiedenis te volgen, niet alleen in de

LE PROLETAIRE

4

Staat, abstrakte afbeelding van een kollektiviteit die alle individuen verenigt, maar ook in de verschillende organismen die voortkomen uit de betrekkingen tussen de mensen.

Aan de basis van de interpretatie van elke sociale hiërarchie, uitgebreid of beperkt, ligt de betrekking tussen de verschillende individuen, en aan de grondslag van deze betrekkingen ligt de verdeling van de taken tussen deze individuen.

Wat betreft het begin kunnen wij ons, zonder ons zwaar te vergissen, het bestaan voorstellen van een volkomen ongeorganiseerde vorm van leven van het menselijke soort. Nog weinig in getal, kunnen de individuen leven van de produkten der natuur zonder op de natuur technieken of arbeid toe te passen, en in deze omstandigheden zou ieder, om te kunnen leven, het zonder zijn gelijken kunnen stellen. De enige dan bestaande betrekkingen tussen de mensen zijn die van de voortplanting, welke eigen zijn aan alle soorten. Maar voor de menselijke soort (en trouwens niet alleen voor haar) betekenen deze reeds dat er een systeem van betrekkingen wordt gevormd met zijn eigen hiërarchie: de familie. Deze kan gegrondvest zijn op de veelwijverij, op de veelmannenrij of op de monogamie. Wij zullen hier niet in de details van de analyse treden: maar in ieder geval vertegenwoordigt de familie duidelijk een begin van een georganiseerd kollektief leven, gebaseerd op een taakverdeling die direkt voortvloeit uit fysiologische factoren, aangezien de vader zich wijdt aan de jacht, aan de verovering van de buit, aan de bescherming van de familie tegen de vijanden van buitenaf etc., terwijl de moeder de kinderen voedt en grootbrengt.

In deze beginfase, waarin de produktie en de ekonomie bijna geheel afwezig zijn, is het evenals overigens in de verdere fasen waarin zij zich ontwikkelen, ijdel stil te staan bij de abstrakte vraag om te weten of men zich bevindt in de tegenwoordigheid van de individu-eenheid of van de maatschappij-eenheid. De eenheid van het individu heeft ongetwijfeld zijn vanuit het biologisch standpunt, maar men kan daarop niet de sociale organisatie funderen zonder in het metafysische te vervallen: vanuit het sociale oogpunt hebben niet alle eenheden in feite dezelfde waarde, en de kollektiviteit ontstaat uit relaties en groeperingen waarin de rol en de aktiviteit van elk individu geen individuele funktie vormen maar een kollektieve, bepaald door de veelvuldige invloeden van het sociale milieu. Zelfs in het elementaire geval van een ongeorganiseerde maatschappij of van een niet-maatschappij, is de simpele fysiologische basis die de organisatie in het gezin voortbrengt, al voldoende om de willekeurige opvatting te weerleggen die van het individu een ondeelbare eenheid maakt (in de letterlijke zin van het woord), een eenheid die geacht wordt zich op een hoger niveau te combineren met andere gelijke eenheden zonder ermee samen te vloeien, en die ook in zekere zin hun gelijkwaardigheid behouden. In dit geval bestaat de maatschappij-eenheid duidelijk evenmin, aangezien de betrekkingen tussen de mensen, zelfs als die gereduceerd zijn tot het pure besef van het bestaan van de ander, uitermate begrensd zijn en beperkt tot het kringetje van het gezin of de klan. Wij kunnen al bij voorbaat de konklusie trekken die zich uit zichzelf opdringt: de "maatschappij-

DE PROLETARIËR

eenheid" heeft nooit bestaan en zal waarschijnlijk nooit bestaan, tenzij als een "illuzie" waarheen de afschaffing van de grenzen der klassen en van de Staten het zal veroorloven in toenemende mate dichterbij te komen.

De individu-eenheid als uitgangspunt nemen om er dedukties uit af te leiden op het sociale vlak en om er plannen voor een maatschappij op te stellen, of zelfs om de maatschappij te ontkennen, dat betekent vertrekken van een irreële vooronderstelling, die zelfs in haar meest moderne formuleringen in wezen niets anders is dan een gemodificeerde reproductie van de opvattingen als die van de goddelijke openbaring, van de schepping, en van het geestelijk leven als onafhankelijk van de feiten van het natuurlijke en organische leven: de scheppende goddelijkheid - of een unieke kracht die de bestemmingen van het universum regelt - heeft aan elk individu deze elementaire uitrusting gegeven die er een autonoom, duidelijk gedefinieerd molekuul van maakt, begiftigd met geweten, met een wil, met verantwoordelijkheid, midden in de sociale samenklontering, onafhankelijk van de accidentele factoren die komen van de fysieke factoren van het milieu. Deze religieuze en idealistische konceptie is slechts in schijn veranderd in de doktrine van het demokratisch liberalisme of van het vrijzinnige individualisme: de ziel in haar kwaliteit van weerkaatsing van het Opperwezen, de subjektieve soevereiniteit van elke kiezer, of de onbeperkte autonomie van de burger uit de maatschappij zonder wetten, zijn evenzovele sofismen die in de ogen van de marxistische kritiek zondigen door dezelfde kinderlijkheid, ook al zijn de eerste burgerlijke liberalen en de anarchisten nog zo "materialistisch" geweest.

Deze opvatting vindt haar tegenhanger in de evenzeer idealistische hypothese van de perfecte sociale eenheid, van het sociale *monisme*, gegrondvest op de goddelijke wil die het leven van onze soort beheerst en regelt. Om nu terug te keren naar het primitieve stadium van sociaal leven dat wij bezig waren te bekijken, en tot de organisatie van het gezin dat wij daar ontdekt hadden, wij worden ertoe gebracht te besluiten dat wij het, om het leven van de soort en het proces van zijn ontwikkeling te verklaren, zonder deze metafysische hypothesen zoals de individu-eenheid en de maatschappij-eenheid kunnen stellen. Daarentegen kunnen wij positief bevestigen dat wij een type *georganiseerdheid op een eenheidsbasis* voor ons hebben, welke precies het gezin is. Wij hoeden ons er wel voor van dit gezin een vast of permanent type te maken, en nog meer om het te idealiseren als voorbeeld-vorm van sociale kollektiviteit, zoals men dat kan doen met het individu in het anarchisme of in de doktrine van de absolute monarchie. Wij constateren slechts het bestaan van het gezin als eerste eenheid van de menselijke organisatie, een eenheid die door andere zal worden opgevolgd, die zichzelf zal veranderen in heel wat opzichten, en dat een konstituerend element zal worden van andere kollektieve organismen, of zoals men kan veronderstellen, zal opgaan in zeer geavanceerde sociale vormen. Wij voelen niet de minste behoefte ons principieel voor of tegen het gezin uit te spreken, net zo min als bijvoorbeeld voor of tegen de Staat. Wat onze belangstelling heeft is: zoveel mogelijk de zin van de ontwikkeling van deze typen van menselijke organisatievormen te vatten. Wanneer wij ons afvragen of deze vormen op zekere dag zullen verdwijnen doen wij dat op

de meest objectieve manier, want het komt niet in onze geest op ze te beschouwen als heilig en onaantastbaar noch als geniepig en rijp voor afschaffing, want de behoudzucht en haar tegendeel (dat wil zeggen de ontkenning van elke vorm van sociale organisatie en van sociale hiërarchie) zijn vanuit kritisch oogpunt allebei even zwak en in resultaten even onvruchtbaar.

Terwijl wij nu de traditionele tegenstelling tussen de categorieën individu en maatschappij terzijde laten, volgen wij binnen de studie van de menselijke geschiedenis het opkomen en de ontwikkeling van andere eenheden: de georganiseerde menselijke kollektiviteiten, uitgebreide of beperkte menselijke hergroeperingen, gefundeerd op een verdeling van taken en op een hiërarchie, en die als de factoren en aktoren van het sociale leven naar voren komen. Deze eenheden kunnen, alleen in zekere zin, vergeleken worden met organische eenheden, met levende organismen waarvan de cellen, die verschillende functies en verschillende belangrijkheid hebben, dan worden vertegenwoordigd door de mensen of door elementaire menselijke groepen. Er is evenwel geen sprake van een komplette analogie, want terwijl het levende organisme duidelijk gedefinieerde grenzen kent en een biologisch proces ondergaat in de loop waarvan het zich ontwikkelt en vervolgens sterft, hebben de georganiseerde sociale eenheden geen vaste grenzen en vernieuwen zij zich voortdurend waarbij zij zich onderling vermengen en zich tegelijkertijd ontbinden en weer opbouwen. Dat wij stil zijn blijven staan bij het eerste, zeer duidelijke, voorbeeld van de familie-eenheid komt omdat wij het volgende duidelijk willen maken: ook al zijn deze eenheden die wij in ogenschouw nemen vanzelfsprekend opgebouwd uit individuen en is hun samenstelling zelfs variabel, dan handelen zij evenwel niet minder als organische en integrale "totaliteiten", zodat het hen willen uiteenrafelen in individu-eenheden geen enkele reële zin heeft en in een mythe thuishoort. Het element gezin heeft een eenheidsleven dat niet van het aantal individuen afhangt dat het gezin omvat, maar van hun onderlinge betrekkingen: aldus heeft, om een banaal voorbeeld te nemen, een gezin bestaande uit een leider, zijn vrouwen en enkele impotente grijsaards niet dezelfde waarde als een ander gezin dat behalve een leider meerdere jonge en krachtige zonen omvat.

Te beginnen bij deze eerste vorm van georganiseerde eenheid van individuen, het gezin, waarin het eerste voorbeeld van taakverdeling vindt, de eerste hiërarchieën, de eerste vormen van autoriteit, van leiding over de activiteit van de individuen en van beheer, doorloopt de menselijke ontwikkeling een menigte andere organisatievormen die steeds complexer en uitgebreider worden. De reden van deze groeiende complexiteit ligt in de groeiende complexiteit van de betrekkingen en van de sociale hiërarchieën die ontstaan uit de steeds toenemende differentiatie der taken, terwijl de complexiteit zelf nauwkeurig bepaald is door de produktiesystemen die de techniek en de wetenschap ter beschikking stellen van de menselijke aktiviteiten om een steeds groter aantal produkten (in de meest uitgebreide betekenis van de term) te verschaffen die de behoeften kunnen bevredigen van talrijkere men-

selijke maatschappijen die zich ontwikkelen naar superieure levensvormen. Een analyse die het proces van formatie en verandering van de verschillende menselijke organisaties evenals van het spel van hun betrekkingen temidden van de hele samenleving zou willen vatten, moet gegrondvest zijn op de notie van de ontwikkeling van de produktietechniek en van de economische betrekkingen die voortkomen uit de verdeling van de individuen over de diverse taken die voortkomen uit het mechanisme van de produktie. De formatie en de ontwikkeling van de dynastieën, van de kasten, van de legers, van de Staten, van de wereldrijken, van de korporaties, van de partijen kunnen en moeten gevolgd worden via een studie die gegrondvest is op deze elementen. Men kan denken dat op het hoogtepunt van deze complexe ontwikkeling een vorm van georganiseerde eenheid zal verschijnen waarvan de grenzen zullen samenvallen met die van de mensheid en die een rationele taakverdeling tussamen alle mensen zal realiseren en men zou kunnen discussiëren over de richting en de grenzen die het hiërarchisch systeem van kollektief beheer in deze superieure vorm van sociaal leven van de mensheid zal hebben.

Om te komen tot het onderzoek van deze eenheids-organismen waarvan de interne betrekkingen zijn gebaseerd op wat men pleegt te noemen het "demokratisch principe", zullen wij om het te vereenvoudigen een onderscheid maken tussen de georganiseerde kollektiviteiten die hun hiërarchie van buitenaf ontvangen en die kollektiviteiten die hun hiërarchie zelf in hun midden kiezen. Volgens de godsdienstige opvatting en volgens de pure doktrine van de autoriteit zou de menselijke samenleving in alle tijden een kollektiviteit-eenheid zijn die haar hiërarchie ontving van de bovennatuurlijke krachten: wij zullen niet opnieuw terugkomen op de kritiek op een dergelijke metafysische zotheid die in tegenspraak is met geheel onze ervaring. Het is de noodzakelijkheid van de verdeling der taken die op natuurlijke wijze de hiërarchie doet ontstaan, en het gaat er duidelijk evenzo aan toe in het gezin. Als het zich omvormt in stam en in horde moet deze zich organiseren om te strijden tegen andere organisaties: de bevelvoering moet toevertrouwd worden aan die elementen die het meest geschikt zijn om uit de gezamenlijke energie het beste resultaat te behalen, en op deze manier worden militaire hiërarchieën gevormd. Dit criterium van de keuze in het gemeenschappelijk belang is duizenden jaren voor het moderne democratische electoralisme opgekomen, aangezien in het begin de koningen, de militaire chefs en de priesters gekozen werden. Op de lange duur evenwel kregen andere criteria voor de formatie van de hiërarchieën de overhand, en die brachten kaste-privileges voort die door middel van familiair erfrecht werden overgedragen, of ook wel door de inwijding tot gesloten scholen, sekten en kultussen, waarbij in het algemeen, tenminste in de normale praktijk, het bezit van een rang tengevolge van bijzondere eigenschappen en functies het beste middel was om invloed uit te oefenen op de overdracht van deze rang. Het is niet onze bedoeling hier heel het proces te volgen van formatie van de kasten en vervolgens van de klassen in de schoot van de maatschappij. Laten wij slechts zeggen dat hun verschijning niet alleen niet meer beantwoordt aan de logische noodzaak van een ver-

deling van de taken, maar beantwoordt aan het feit dat zekere lagen die een bevoorrechte positie in het economisch mechanisme bezitten, uiteindelijk de macht en de sociale invloed gaan monopoliseren. Op de ene of op de andere manier geeft elke leidende kaste zichzelf een organisatie, een hiërarchie, en het gaat niet zo met de economisch bevoorrechte klassen. Om ons te beperken tot een enkel voorbeeld, de landaristokratie van de Middeleeuwen sloot onderling coalities om haar gemeenschappelijke privileges tegen de aanvallen van de andere klassen te verdedigen en konstrueerde een organisatievorm die culmineerde in de monarchie die in haar handen publieke macht koncentreerde, aan de formatie waarvan de andere lagen van de bevolking geheel verstoken bleven. De Staatsvorm van het feodale tijdperk is de organisatie van de feodale adel gesteund door de geestelijkheid. Het voornaamste dwanginstrument van deze militaire monarchieën is het leger: hier hebben wij te maken met een type van georganiseerde kollektiviteit waarvan de hiërarchie van buitenaf wordt aangebracht aangezien het de koning is die de rangen toekent en aangezien het leger gegrondvest is op de passieve gehoorzaamheid van al haar leden. Elke Staatsvorm concentreert in een eenheidsautoriteit de capaciteit om een hele serie uitvoerende hiërarchieën te organiseren en in te kaderen: leger, politie, rechterlijke macht, de bureaucratie. Zo gebruikt de eenheids-Staat in materiële zin de aktiviteit van individuen van alle klassen, maar zijzelf is georganiseerd op de basis van een of van enkele geprivilegieerde klassen die de macht hebben en de verschillende hiërarchieën voor aan te brengen. De overige klassen, en in het algemeen alle groepen individuen voor welke het maar al te duidelijk is dat de organisatie van de bestaande Staat geenszins, in weerwil van haar pretenties, de belangen en de eisen van allen garandeert, proberen zich eigen organisaties te geven om hun eigen belangen recht te laten wedervaren door uit te gaan van een elementaire konstatering: de identiteit van de positie van hun leden in de produktie en in het economisch leven.

Als, wat betreft natuurlijk de organisaties die zich zelf hun eigen hiërarchie geven, als wij ons afvragen op welke manier deze hiërarchie aangewezen moet worden om zo goed mogelijk de verdediging van de kollektieve belangen van alle leden van de organisatie te verzekeren en om de vorming in haar midden van bevoorrechte lagen te vermijden, zien wij vanzelf de methode voorgesteld worden die gefundeerd is op het democratisch principe: alle individuen raadplegen en gebruik maken van het advies van de meerderheid om diegenen onder hen aan te wijzen die de verschillende niveau's van de hiërarchie zullen moeten bezetten.

De kritiek op zo'n voorstel moet veel strenger zijn wanneer men pretendeert het toe te passen op het geheel van de maatschappij zoals zij vandaag is, of op zekere naties, dan wanneer het erom gaat het in te voeren temidden van veel beperktere organisaties zoals de proletarische vakbonden en de partijen.

In het eerste geval moet dat voorstel zonder aarzeling verworpen worden want het berust op niets, aangezien het geenszins rekening houdt

met de toestand van de individuen in de ekonomie, en aangezien het de intrinsieke perfectie van het systeem vooronderstelt, zonder de ontwikkelingen en de evoluties die de kollektiviteit, waarop men het toepast, kent, in overweging te nemen.

De verdeling van de maatschappij in klassen die door het economisch privilege duidelijk van elkaar worden onderscheiden, ontnemt elke waarde aan de meerderheidsbeslissing. Onze kritiek weerlegt de leugenachtige theorie volgens welke de machine van de democratische en parlementaire Staat, uitgegaan van de moderne liberale konstituties, een organisatie zou zijn van alle burgers in het belang van alle burgers. Vanaf het moment dat er tegengestelde belangen en klassekonflikten bestaan, is er geen eenheid van organisatie mogelijk, en ondanks de uiterlijke verschijningsvorm van de volkssouvereiniteit blijft de Staat het orgaan van de economisch superieure klasse en het instrument ter verdediging van haar belangen. Ondanks de toepassing van het democratisch principe op de politieke vertegenwoordiging verschijnt de burgerlijke maatschappij ons als een complex geheel van eenheidsorganismen: vele daaronder, die zijn voortgekomen uit de bevoorrechte lagen en die ernaar tenderen het aktuele sociale apparaat in stand te houden, hergroeperen zich rond het machtige gecentraliseerde organisme dat de politieke Staat is; sommige andere kunnen onverschillig staan of een wisselende houding hebben ten aanzien van de Staat; weer andere tenslotte ontstaan temidden van economisch onderdrukte en uitgebuite lagen en zijn gericht tegen de klasse Staat. Het kommunisme toont dus aan dat de juridische en politiek-formele toepassing van het democratisch- en meerderheidsprincipe op alle burgers, terwijl de verdeling in klassen met betrekking tot de ekonomie blijft voortbestaan, niet voldoende is om van de Staat een eenheid te maken die de gehele maatschappij of de gehele natie organiseert. Officieel is dat wat de politieke democratie pretendeert te zijn: in werkelijkheid is die democratie ingevoerd in haar hoedanigheid van vorm die geschikt is voor de specifieke macht van de kapitalistische klasse en voor haar waarachtige diktaatuur met de bedoeling haar voorrechten te bewaren.

Het is dus niet noodzakelijk lang stil te staan om de dwaling te weerleggen die erin bestaat dezelfde graad van onafhankelijkheid en rijpheid toe te kennen aan de "stem" van elke kiezer, of het nu gaat om een arbeider, uitgeput door de overmaat aan fysieke vermoeidheid of om een rijke genotzoeker, om het even of het gaat om een gewiekste industrieel of om een ellendige proletariër die de redenen van zijn ellende niet kent en ook niet weet hoe er iets tegen te doen, door een keer van tijd tot tijd, met lange tussenpozen, het advies van deze en van die te vragen, en door te pretenderen dat het feit deze *souvereine* funktie te hebben uitgevoerd, voldoet om de kalmte en de gehoorzaamheid te verzekeren van ieder die zich uitgeplunderd en slecht behandeld zal voelen door de gevolgen van de politiek en van het beheer van de Staat.

Het is dus duidelijk dat het principe van de democratie geen enkele intrinsieke waarde heeft, dat het niets waard is *als principe* en dat het

veeleer een eenvoudig organisatie*mechanisme* is, gebaseerd op deze eenvoudige en banale rekenkundige aanmatiging: de meerderheid heeft gelijk en de minderheid heeft ongelijk. Laten we nu gaan bekijken of en in welke mate dit mechanisme dient en voldoet voor het functioneren van organisaties die meer beperkte kollektiviteiten omvatten, niet verdeeld door economische antagonismen, en beschouwd in hun proces van historische ontwikkeling.

Is dit democratisch mechanisme toepasbaar onder de diktatuur van het proletariaat, dat wil zeggen in de Staatsvorm die ontstaan is uit de revolutionaire overwinning van de klassen die opstonden tegen de macht van de burgerlijke Staten, op zo'n manier dat men deze Staatsvorm zou kunnen definiëren, vanwege zijn intern mechanisme van delegeren van de macht en van het vormen van de hiërarchieën, als een "proletarische democratie"? De kwestie moet aangevat worden zonder vooroordelen. Het is mogelijk dat men uitkomt bij de konklusie dat het democratisch mechanisme bruikbaar is, met bepaalde veranderingen, zolang de ontwikkeling zelf van de dingen niet een meer aangepast mechanisme zal hebben geproduceerd. Maar men moet zich er goed van overtuigen dat wij niet de minste reden hebben *a priori* het concept van souvereiniteit van de "meerderheid" van het proletariaat te vestigen. Op de dag na de revolutie is dit nog niet een totaal homogene kollektiviteit en konstitueert geen een en enige klasse. In Rusland bijvoorbeeld is de macht in de handen van de arbeiders- en boerenklassen maar als men maar een beetje de gehele ontwikkeling van de revolutionaire beweging beschouwt is het gemakkelijk te laten zien dat de klasse van het industriële proletariaat, veel minder talrijk dan de boeren, er toch een stuk belangrijkere rol speelt: het is dus logisch dat in de proletarische raden, in het mechanisme van de sovjets, de stem van een arbeider veel meer waarde heeft dan die van een boer.

Wij hebben hier niet de bedoeling de karakteristieken van de konstitutie van de proletarische Staat grondig te onderzoeken. Wij beschouwen die niet onder een immanent aspekt zoals de reaktionairen de monarchie volgens goddelijk recht bekijken, zoals de liberalen het parlementarisme dat gefundeerd is op het algemeen kiesrecht, zoals de anarchisten de niet-Staat bekijken. De proletarische Staat, als organisatie van een klasse tegen andere klassen die beroofd moeten worden van hun economische privileges, is een reële historische kracht die zich aanpast aan het doel dat zij volgt, dat wil zeggen aan de noodzakelijkheden die de oorzaak van haar bestaan zijn. Op zekere momenten zou de impuls haar gegeven kunnen worden door net zo goed de grootste massaraadplegingen als wel door de aktie van zeer beperkte uitvoerende organen die begiftigd zijn met volmachten. Het wezenlijke is deze organisatie van de proletarische macht de noodzakelijke middelen en wapens te geven om het burgerlijk economisch privilege neer te slaan en het burgerlijke politieke en militaire verzet, om vervolgens het verdwijnen van de klassen zelf en de steeds diepere modificaties van haar eigen taken en van haar eigen structuur voor te bereiden.

Eén ding is zeker: terwijl de burgerlijke democratie geen ander reëel doel heeft dan de grote proletarische en kleinburgerlijke massa's

van alle invloed in de leiding van de Staat te beroven, gereserveerd voor de grote industriële, bank- en landbouwigarchieën, moet de proletarische diktatuur in de strijd die zij belichaamt de grootste lagen van de proletarische en zelfs half-proletarische massa meetrekken. Maar alleen zij die beïnvloed zijn door vooroordelen kunnen zich voorstellen dat het voldoende is, om dit doel te bereiken, om een uitgebreid mechanisme van verkiezingsraadplegingen in te stellen: dat kan teveel zijn, of -meestal- te weinig, want men zou aldus veel proletariërs aanzetten om zich te houden aan deze vorm van deelname terwijl zij zich zouden onthouden deel te nemen aan meer aktieve manifestaties van de klassenstrijd. Van de andere kant vereist de scherpste van de strijd in zekere fasen een snelheid van beslissing en van beweging en een centralisatie van de organisatie van de inspanningen in een gezamenlijke leiding. Daarom, zoals de russische ervaring ons toont met een hele serie elementen, grondvest de proletarische Staat haar konstituerend apparaat op karakteristieken die in openlijke breuk zijn met de stelregels van de burgerlijke democratie: de opstellers hiervan schreeuwen dat de vrijheden verkracht worden, terwijl het er slechts gaat om de filistijnse vooroordelen, waardoor de demagogie altijd de macht van de bevoordeelden heeft verzekerd, te ontmaskeren. In de diktatuur van het proletariaat is het konstituerend mechanisme van de organisatie van de Staat niet alleen raadplegend maar tegelijkertijd uitvoerend, en de deelname aan de funkties van het politieke leven, zonet van de hele massa van de kiezers, dan toch tenminste van een brede laag van hun afgevaardigden, is niet onderbroken maar kontinu. Het is interessant te constateren dat men dat bereikt zonder het eenheidskarakter van de aktie van het gehele apparaat van de Staat te schaden, integendeel, dankzij uitgerekend criteria die tegengesteld zijn aan die van het burgerlijk hyperliberalisme: dat wil zeggen door in de praktijk het *direkte* stemrecht en de *evenredige* vertegenwoordiging te onderdrukken, na zoals wij hebben gezien het andere onschendbare dogma van het *gelijke* stemrecht vertrappt te hebben.

Wij pretenderen hier niet te vestigen dat deze nieuwe criteria ingevoerd in het vertegenwoordigend mechanisme, of vastgelegd in een konstitutie, criteria zijn om principe-redenen: in nieuwe omstandigheden zouden zij anders kunnen zijn. In ieder geval, wij hechten eraan om goed te doen begrijpen dat wij aan deze vormen van organisatie en vertegenwoordiging geen enkele intrinsieke waarde hechten: wat wij willen aantonen is te vertalen in een fundamentele marxistische stelling die men als volgt kan formuleren: "revolutie is geen kwestie van organisatievorm". De revolutie is daarentegen een probleem van de inhoud, een probleem van beweging en van aktie van de revolutionaire krachten in een onophoudelijk proces, dat men niet kan theoretiseren door het te doen stollen in de verschillende pogingen tot een onbeweeglijke "konstitutionele doktrine".

In ieder geval, in het mechanisme van de arbeidersraden vinden wij niet het criterium dat eigen is aan de burgerlijke democratie: dat wil dat elke burger direkt zijn afgevaardigde aanwijst voor de hoogste vertegenwoordiging, het parlement. Er bestaan integendeel verschillende niveau's van arbeiders- en boerenraden die zich, wat oppervlakte betreft, langzaam uitbreiden tot aan het Kongres van de Sovjets. Elke lokale raad of distriktsraad kiest haar afgevaardigden in de hogere raad, net zoals zij haar eigen administratie kiest, dat

wil zeggen het overeenkomende uitvoerende orgaan. Aan de basis, in de stedelijke of landelijke raden wordt de gehele massa geraadpleegd. In de verkiezing van de afgevaardigden voor de hogere raden en voor de andere taken daarentegen, kiest elke groep kiezers niet volgens het evenredig systeem maar volgens het meerderheidssysteem, door zijn afgevaardigden te kiezen volgens de lijsten voorgesteld door de partijen. Trouwens, aangezien het meestal gaat om een enkele afgevaardigde te kiezen die de verbinding vormt tussen een lager niveau en een hoger niveau van raden, is het duidelijk dat de stemming op meerdere kandidaten van een lijst en de evenredige vertegenwoordiging, deze twee dogma's van het formele liberalisme, vanzelf komen te vervallen. Op elk niveau moeten de raden plaats geven aan niet alleen raadgevende maar ook administratieve organismen die nauw verbonden zijn in de centrale administratie: het is dus natuurlijk dat, naarmate men gaat naar meer beperkte vertegenwoordigingen, dat men dan niet die parlementaire vergaderingen van spreeklustigen ontmoet die oneindig diskussieëren zonder ooit te handelen, maar beperkte en homogene lichamen die geschikt zijn de politieke actie en de politieke strijd te leiden en om de gehele massa, aldus ingekaderd, op eenstemmige wijze op de revolutionaire weg te voeren.

Deze geschiktheden die absoluut geen enkel konstitutioneel projekt automatisch door zichzelf kan bevatten, komen dit mechanisme completeren dankzij de aanwezigheid van een faktor van de allereerste orde, waarvan de inhoud verre de pure organisatorische vorm overschrijdt, en waarvan het kollektieve en handelende geweten en de wil, het mogelijk maken het werk te funderen op de noodzakelijkheden van een lang proces dat zonder ophouden voortgaat: die faktor is de politieke partij. Deze is het orgaan, waarvan de karakteristieken het meest die van een eenheidskollektief, homogeen en solidair in de actie, benaderen. In werkelijkheid omvat zij in haar rangen slechts een minderheid van de massa, maar de trekken die haar onderscheiden van al de andere organismen met een vertegenwoordiging op zeer ruime basis, zijn precies van die aard dat zij aantonen dat de partij beter dan elk ander orgaan de kollektieve belangen en de kollektieve beweging vertegenwoordigt. In de politieke partij wordt de voortdurende en ononderbroken deelname van alle leden aan de uitvoering van het gemeenschappelijk werk gerealiseerd, evenals een voorbereiding voor de oplossing van de problemen van de strijd en van de heropbouw, waarvan het gros van de massa slechts bewustzijn heeft op het moment waarop die problemen zich voordoen wordt gerealiseerd. Vanwege al deze redenen is het natuurlijk dat in een systeem van vertegenwoordiging en afvaardigingen, dat niet het systeem is van de democratische leugen, maar dat gegrondvest is op een laag van de bevolking die door gemeenschappelijke fundamentele belangen voortgedreven wordt op de weg van de revolutie, dat daarin de keuzes spontaan op die elementen vallen die door de revolutionaire partij, die gewapend is om te antwoorden op de eisen van de strijd en om de problemen op te lossen waarvoor zij zich heeft kunnen en weten voor te bereiden, zijn voorgesteld. Wij zullen verderop aantonen dat, evenmin als voor enig ander organisme, wij deze mogelijkheden van de partij niet beschouwen als het eenvoudige effect van het bijzonder criterium van haar konstitutie. De partij

kan wel of niet geschikt zijn voor haar taak, die erin bestaat de revolutionaire actie van een klasse aan te drijven. Het is niet onverschillig welke politieke partij in het algemeen die aan deze functie kan beantwoorden, maar een scherp omschreven partij, de kommunistische partij. En de kommunistische partij zelf heeft van te voren geen garantie tegen de duizenden gevaren van de degeneratie en van de ontbinding. De positieve karaktertrekken die de partij haar taak mogelijk maken, zijn niet gelegen in het mechanisme van haar statuten noch in de maatregelen op zich van haar interne organisatie: die eigenschappen worden gerealiseerd door het eigen ontwikkelingsproces van de partij en door haar deelname aan de strijd en aan de actie, in haar hoedanigheid van een formatie van een gemeenschappelijke oriëntatie rond een zekere opvatting van het historisch proces, rond een fundamenteel programma dat zich precieert als een kollektief bewustzijn en tegelijkertijd rond een zekere organisatorische discipline. De ontwikkeling van deze ideeën is bevat in de thesen over de tactiek van de partij die voorgesteld zijn aan het Kongres van de Kommunistische Partij van Italië, en die aan de lezer bekend zijn. (1)

Om terug te komen op de aard van het konstitutionele mechanisme van de proletarische diktatuur, wij hebben al gezegd dat het zowel uitvoerend was als wetgevend, op alle niveau's. Het is nodig dat wij iets toevoegen om te preciseren, aan welke taken van het kollektieve leven de uitvoerende functies en initiatieven van dit mechanisme beantwoorden, die het ontstaan van de proletarische diktatuur evenals de betrekkingen die bestaan in zijn elastisch mechanisme dat in voortdurende ontwikkeling is, verklaren en rechtvaardigen. Wij refereren aan de beginperiode van de proletarische macht, waarvan de vier en een half jaar die de proletarische diktatuur er zojuist op heeft zitten in Rusland, ons een beeld geven. Wij willen ons niet als avonturiers opstellen door te gaan zoeken welk het definitieve systeem van vertegenwoordiging in een kommunistische maatschappij, die niet verdeeld is in klassen, zal zijn. Naarmate wij er in feite dichterbij komen, schildert zich een ontwikkeling af die wij niet helemaal kunnen voorzien, maar waarvan wij slechts kunnen bekijken dat die ontwikkeling zal gaan in de richting van een fusie van de verschillende politieke, administratieve en economische organen, tegelijk met de voortschrijdende eliminatie van elk element van dwang en van de Staat zelf, als instrument van macht van een klasse en als strijdwapen tegen de andere overlevende klassen.

In zijn beginperiode heeft de proletarische diktatuur een uiterst zware en complexe taak, die men kan onderverdelen in drie actie-terreinen: politiek, militair en economisch. Het militaire probleem van de verdediging tegen de innerlijke en uiterlijke aanvallen door de kontrarevolutie, net zoals het probleem van het herstel van de economie op kollektieve bases, zijn beide gegrondvest op het bestaan en op de toepassing van een systematisch en rationeel plan om alle inspanningen te gebruiken in een activiteit die, terwijl ze de energie van de massa -beter- om die energie met het beste rendement te gebruiken- erin moet slagen om zeer gecoördineerd te zijn. Bijgevolg moet het organisme dat in de eerste lijn de strijd

(1) Het gaat hier om de Thesen van Rome (1922), gepubliceerd in onze verzamelbundel *De basis de la construction du programme communiste*, pp 27-58.

voert tegen de uiterlijke en innerlijke vijand, dat wil zeggen het revolutionaire leger (en de revolutionaire politie), gegrondvest zijn op een in de handen van de proletarische macht gecentraliseerde discipline en hiërarchie: het rode leger blijft dus zelf ook een georganiseerde eenheid die zijn hiërarchie van buitenaf krijgt, in dit geval van de politieke regering van de proletarische Staat, en men kan hetzelfde zeggen van de politie en van de revolutionaire rechtbanken. Het probleem van het economisch apparaat dat het overwinnende proletariaat opricht om de basis te leggen van het nieuwe produktie- en distributiesysteem, heeft meer complexe aspecten. Wij kunnen ons er slechts toe beperken eraan te herinneren dat het karakteristieke, dat deze rationele administratieve machine onderscheidt van de chaos van de burgerlijke privé-ekonomie, de centralisatie is. Het beheer van alle ondernemingen moet gedaan worden in het belang van de gehele kollektiviteit en in verbinding met de eisen van heel het plan van produktie en distributie. Van de andere kant verandert het economisch apparaat zich voortdurend en daarmee de organisatie van hen die ermee zijn verbonden, niet alleen vanwege het feit van zijn geleidelijke ontwikkeling, maar ook als gevolg van de crises die onvermijdelijk zijn in een periode van zo grote omvormingen die gepaard gaan met politieke en militaire strijd. Deze overwegingen leiden ons tot de volgende konklusie: in de beginperiode van de diktatuur van het proletariaat, terwijl de raden van de verschillende niveau's hun afgevaardigden moeten aanwijzen voor lokale uitvoerende organen tegelijk met het aanwijzen van afgevaardigden voor de wetgevende organen van de hogere niveau's, moet men aan het centrum de absolute verantwoordelijkheid toekennen voor de militaire verdediging en, op een minder strikte manier, de absolute verantwoordelijkheid voor de ekonomische kampagne, en dan dienen de lokale organen om de massa's politiek in te kaderen om ze te laten deelnemen aan de realisatie van de plannen, en om ze te winnen voor de ekonomische en militaire inkadering, terwijl aldus de voorwaarden geschapen worden voor een grootst mogelijke en meest kontinu mogelijke aktiviteit van de massa's rond de problemen van kollektieve leven, en terwijl die aktiviteit gekanaliseerd wordt naar de vorming van die bijzondere eenheidsorganisatie die de proletarische Staat is.

Deze overwegingen, waarover wij niet verder zullen uitweiden, hebben geenszins het doel aan de intermediaire organen van de staatshiërarchie elke mogelijkheid van beweging en van initiatief te ontnemen: maar wij hebben willen aantonen dat het niet mogelijk is het schema, volgens welk deze intermediaire organen gevormd worden, te theoretiseren als een schema van een preciese aanhechting aan de militaire of ekonomische uitvoerende taken van de revolutie, door de groepen van proletarische kiezers op de basis van de produktieve ondernemingen of van de onderdelen van het leger te konstitueren. Het mechanisme van deze groepen werkt niet door speciale attitudes die inherent zouden zijn aan zijn schema en aan zijn skelet: de eenheden die de kiezers aan de basis hergroeperen, kunnen dus gevormd worden volgens empirische criteria, waaronder bijvoorbeeld het samenvallen op de plaats van het werk, of in de wijk, in het garnizoen, aan het front, of in andere situaties

van het dagelijkse leven, zonder dat *a priori* ook maar een situatie uitgesloten of daarentegen tot voorbeeld verheven kan worden. Maar in ieder geval blijven de vertegenwoordigende organen van de proletarische Staat gegrondvest op een territoriale onderverdeling van de kiesdistrikten waarbinnen de verkiezingen plaats vinden. Al deze overwegingen hebben niets absoluuts, en dat brengt ons naar onze stelling volgens welke geen enkel konstitutioneel schema de waarde heeft van een principe, en de democratie gebaseerd op de meerderheid, in de formele en rekenkundige zin van de term, is slechts een mogelijke methode om de betrekkingen die zich voordoen in de kollektieve organismen te koördineren. Op welk standpunt men zich ook plaatst, het is onmogelijk om aan die democratie een karakter van noodzakelijkheid of van intrinsieke rechtvaardigheid te verlenen: deze uitdrukkingen hebben voor ons, marxisten, geen enkele zin, en onze bedoeling is trouwens niet het democratisch apparaat, dat wij bekritisieren, te vervangen door een schema van een Staatsapparaat dat uit zichzelf vrij zou zijn van fouten en dwalingen.

Het schijnt ons toe genoeg te hebben gezegd over het principe van de democratie in zijn toepassing op de burgerlijke Staat, waar dit principe voorgeeft alle klassen te omvatten, en ook in zijn toepassing op alleen de proletarische klasse als basis van de Staat na de revolutionaire overwinning. Er blijft ons nog over iets te zeggen over de toepassing van het democratisch mechanisme met betrekking tot de organisaties die onder het proletariaat vóór (en ook na) de verovering van de macht bestaan: de ekonomische organisaties: de vakbonden en de politieke partij.

Wij hebben hierboven vastgesteld dat een echte eenheid van organisatie slechts mogelijk is op basis van een homogeniteit van belangen tussen de leden van deze organisatie. Aangezien men lid wordt van de vakbond en van de partij op basis van een spontane beslissing deel te nemen aan een bepaald type akties, is het onbetwistbaar dat men hier het functioneren van het democratisch- en meerderheidsmechanisme kan onderzoeken zonder het te hoeven onderwerpen aan een kritiek van het type dat aan dat mechanisme absoluut ook maar de geringste waarde ontegt wanneer het gaat om de burgerlijke Staat en haar valse konstitutionele eenmaking van de verschillende klassen. Toch moet men zich, hier evenmin, niet laten misleiden door het willekeurige concept van de "onschendbaarheid" van de beslissingen van de meerderheid.

In vergelijking met de partij wordt de vakbond door een meer komplette identiteit van de materiële en onmiddellijke belangen van zijn leden gekarakteriseerd: binnen de grenzen van de categorie bereikt de vakbond een grote homogeniteit van samenstelling en de vakbond kan ertoe neigen van een organisatie met vrijwillige toetreding te worden tot een organisatie waarvan alle arbeiders van een gegeven categorie of industrie automatisch of verplicht -zoals het geval is in de proletarische Staat in een bepaalde fase van haar ontwikkeling- lid zijn. Het is zeker dat in dit gebied het aantal het beslissende element blijft en dat de raadpleging van de mening van de meerderheid een grote waarde heeft; maar men mag zich niet beperken de resultaten daarvan op schematische wijze in beschouwing te nemen, men moet ook rekening houden met de andere factoren die spelen in het leven van de vakbondsorganisatie: een geburokratiseerde hiërarchie van funktionarissen die de vakbond onder

hun voorgedij de handen binden, en de voorhoedegroepen die de partij daarin vormt om de vakbond naar het terrein van de revolutionaire aktie te leiden. In deze strijd komt het vaak voor dat de kommunisten aantonen dat de funktionarissen van de vakbondsburokratie het idee van de democratie verkrachten en zich niet bekommeren om de wil van de meerderheid. Dit aanklagen is juist, omdat de rechtse vakbondsleiders hun democratische mentaliteit ten toon spreiden en omdat men hen in tegenspraak met henzelf moet brengen, zoals men doet met de liberale burgers elke keer dat zij de volksraadpleging afdwingen en vervalsen, zonder dat wij er evenwel bij denken dat deze raadpleging, wanneer zij vrijelijk uitgevoerd werd, de problemen die drukken op het proletariaat, zou oplossen. Het is juist en nuttig het te doen omdat op de ogenblikken waarop de grote massa's zich in beweging zetten onder de druk van de ekonomische situatie, het mogelijk is de invloed van de vakbondsfunktionarissen terzijde te schuiven: een buiten-proletarische invloed die, hoewel niet officieel, er een is van klassen en machten die vreemd zijn aan de vakbondsorganisatie, en omdat het mogelijk is de invloed van de revolutionaire groepen te vermeerderen. Maar in dit alles zitten geen "konstitutionele" vooroordelen, en gesteld dat zij begrepen worden door de massa en dat zij de massa kunnen aantonen dat zij handelen in de richting van de belangen van de massa die het best begrepen zijn, kunnen en moeten de kommunisten zich op een soepele manier gedragen met betrekking tot de regels van de interne vakbondsdemokratie. Bijvoorbeeld, er is geen enkele kontradiktie tussen de twee attitudes die er van de ene kant in bestaan de taak op zich te nemen de minderheid te vertegenwoordigen in de leidende organen van de vakbond zolang de statuten het ons mogelijk maken, en aan de andere kant te bevestigen dat deze vertegenwoordiging volgens de statuten, afgeschaft moet worden om aan de uitvoerende organen een grotere efficiëntie te geven, als wij de leidende organen eenmaal hebben veroverd. Alles wat ons moet leiden in deze kwestie is de aandachtige analyse van het proces van ontwikkeling van de vakbonden in de aktuelle fase: het gaat erom hun omvorming te versnellen, van organen met kontra-revolutionaire invloed op het proletariaat in organen van revolutionaire strijd. En de kriteria van de interne organisatie hebben geen waarde op zichzelf, maar alleen in de mate waarin zij tot dit doel bruikbaar zijn.

Er blijft ons over de partijorganisatie te analyseren, waarover wij evenwel reeds met een woord gesproken hebben in verband met het mechanisme van de arbeidersstaat. De partij gaat niet uit van een zo komplette identiteit van ekonomische belangen als de vakbond. Daarentegen fundeert de partij de eenheid van haar organisatie niet op de basis van het beroep zoals de vakbond doet, maar op de heel wat bredere basis die de gehele klasse is. Dit is niets slechts zo, ruimtelijk gezien, aangezien de partij ernaar streeft internationaal te worden, maar ook in de tijd, aangezien zij het specifieke orgaan is waarvan het bewustzijn en de aktie de eisen van de overwinning gedurende het hele proces van de revolutionaire emancipatie van het proletariaat weerspiegelen. Het zijn deze welbekende overwegingen die ons noodzakken, wanneer wij de problemen van structuur en interne organisatie van de partij bestuderen, dat wij heel het proces van haar vorming en haar leven in relatie met de komplekse taken,

waaraan zij beantwoordt, ons voor de geest hebben. Op het eind van deze reeds lange uiteenzetting kunnen wij niet ingaan op de details met betrekking tot het mechanisme dat in de partij de raadpleging van de massa van de leden, hun rekrutering, de aanwijzing van de verantwoordelijke personen in de hele hiërarchie zou moeten leiden. Het is zeker dat het voor dit moment het beste is zich in het algemeen te houden aan het meerderheidsprincipe. Maar, zoals wij met klem hebben onderstreept, er is geen enkele reden het gebruik van het democratisch mechanisme tot principe te verheffen. Naast de raadplegende taken, analoog aan de wetgevende taken van de Staatsapparaten, heeft de partij uitvoerende taken die op de supreme momenten van de strijd overeenkomen met de taken van een leger, en die dus het maximum aan hiërarchische discipline vereisen. Hoe dan ook, in het ingewikkelde proces dat ons heeft gebracht tot de oprichting van kommunistische partijen, is de vorming van de hiërarchie een werkelijk en dialektisch feit dat verre oorsprongen heeft, en dat korrespondeert met geheel het verleden van ervaringen, van het funktioneren van het mechanisme van de partij. Wij kunnen niet beweren dat de keuzes van de meerderheid van de partij *a priori* even geslaagd zijn als die van een bovennatuurlijke en onfeilbare rechter die aan de menselijke kollektiviteiten hun leiders zou geven, zoals de god waaraan diegenen geloven voor wie de deelname van de Heilige Geest aan de konklaven een feitelijk gegeven is. Zelfs in een organisme waarin, zoals in de partij, de samenstelling van de massa het resultaat is van een selektie door middel van de spontane vrijwillige aansluiting en de kontrole op de rekrutering, is de beslissing van de meerderheid niet uit zichzelf de beste, en indien die beslissing in feite bijdraagt aan een beter rendement van de in werking zijnde, uitvoerende hiërarchie van de partij, dan komt dat alleen door het effect van het samenvallen van de inspanningen in een eenheids- en goed omschreven arbeid. Wij zullen hier niet voorstellen dit mechanisme door een ander te vervangen, en wij zullen hier niet in detail onderzoeken wat dat nieuwe systeem zou kunnen zijn. Maar het is zeker dat men een manier van organisatie kan toelaten die zich meer en meer bevrijden van de gebruiken van het democratisch principe, en welke manier men niet zou moeten verwerpen uit naam van ongerechtvaardigde fobieën, als men op een dag zou kunnen aantonen dat andere elementen van beslissing, van keuze, van oplossing van de problemen meer overeenkomstig de werkelijke eisen van de ontwikkeling van de partij en van haar aktiviteit in het kader van het historisch proces zijn.

Het democratisch principe is voor ons, tot nu toe, een materieel en bijkomend element in de opbouw van onze interne organisatie en in het formuleren van onze partijstatuten: het is er niet het onmisbare platform van. Daarom, wat ons betreft, zullen wij niet de welbekende organisatieformule van het "demokratisch centralisme" tot principe verheffen. De democratie kan voor ons geen principe zijn: het centralisme daarentegen is onbetwistbaar wel een principe, aangezien de essentiële karaktertrekken van de organisatie van de partij de eenheid van structuur en de eenheid van de beweging moeten zijn. De term *centralisme* is voldoende om de continuïteit van de structuur van de partij in de ruimte uit te drukken. En om het essentiële idee van de continuïteit in de tijd in te voeren, dat wil zeggen de continuïteit van het doel waarheen men streeft en van de richting waarheen men vooruitgaat door opeenvolgende obstakels heen die overwonnen moeten worden, beter, om in eenzelfde formulering deze twee

(vervolg pag. 12)

Wat de I.K.P. is en wil

Onze partij beroept zich op de Italiaanse Linkerzijde. De Italiaanse Linkerzijde is een revolutionaire marxistische stroming, die zich binnen de Italiaanse Socialistische Partij vóór de eerste wereldoorlog heeft ontwikkeld. Voordat er zelfs maar een formele verbinding bestond tussen de twee stromingen, vielen de posities van de Italiaanse Linkerzijde al op alle essentiële strategische kwesties samen met die van de bolsjewieken, in tegenstelling tot de posities van Trotski van vóór de Oktoberrevolutie: de strijd tegen het reformisme en het anarchisme; het uitroepen van het revolutionaire defaitisme tegenover de imperialistische oorlog, en het proklameren van de noodzaak deze imperialistische oorlog om te vormen in revolutionaire burgeroorlog om de macht te grijpen en de burgerlijke Staat te vernietigen; het aanklagen van alle vormen van centrisme, dat probeerde de afscheiding te vermijden ten opzichte van de partijen van de Tweede Internationale, die ten prooi was aan de sociaal-reformistische en sociaal-patriottistische verrotting, met als schijnheilig en leugenachtig argument: de "eenheid" van de arbeidersbeweging, terwijl het opportunistische precies de feitelijke scheiding van de rangen van het proletariaat betekent en de onderverping van het proletariaat aan de regels van het parlementaire spel van de bourgeoisie.

Op het Kongres van de Italiaanse Socialistische Partij, dat gehouden werd in Livorno in januari 1921, richtte de Linkerzijde de Kommunistische Partij van Italië op, die zij leidde tot aan februari 1923, toen de leiders van de Linkerzijde door het fascistische regime van Mussolini gearresteerd werden. Maar de Linkerzijde zou haar werk voortzetten in de Kommunistische Internationale, waarmee zij akkoord was op het gebied van het programma en de principes. Zij probeerde daarbij rigoreus haar organisatorische normen en haar tactische methoden af te grenzen, om de opportunistische degeneratie te voorkomen, die in 1926 een pijnlijke realiteit werd, na daarvoor al een gevaarlijke mogelijkheid te zijn geweest. De Italiaanse Linkerzijde heeft daarna de dynamische balans moeten opmaken van die pijnlijke realiteit, voor ons, jonge strijders van de arbeiderszaak, en voor de partij die zich nu beroept op het magnifieke gevecht van de Italiaanse Linkerzijde.

Gedurende alle moeilijke jaren van de stalinistische kontrarevolutie, waarin voor de arbeiders- en kommunistische beweging alles verloren scheen, kan men zeggen dat de Italiaanse Linkerzijde de voortzetting was van het bolsjewisme, opgevat als het integrale herstel van het marxisme en als onafgebroken strijd tegen alle vormen van revisionisme: door haar orthodoxe gehechtheid aan de principes van het communisme; door haar ijzeren onbuigzaamheid; door haar marxistische helderheid in haar historische beoordelingen over de meer en meer totalitaire koers

van de burgerlijke democratie, over de situatie waarin het proletariaat Politiek en fysiek gereduceerd was, en bijgevolg over de perspectieven en de voorwaarden van het revolutionaire wederopbloeien. Het is op de grondslag van dit erfdeel, vastgelegd in de Stellingen van de Linkerzijde van 1920-1926 en in de balans van de daarop volgende jaren, dat onze kleine partij zich oprichtte, het eerst in Italië in 1951, voordat zij begon haar organisatorisch netwerk uit te breiden, dat nu meer en meer internationaal is.

Onze partij, ook al is zij nog zo klein, (en het is niet de eerste keer in de geschiedenis van de internationale arbeidersbeweging dat de revolutionairen gekonfronteerd worden met een situatie waarin hun stem nauwelijks gehoord wordt) beroept zich trots op de lijn die gaat van het kommunistisch manifest van 1848 tot aan de glorierijke jaren van de Internationale van Lenin.

In tegenstelling tot allen die het revolutionaire marxisme verminken en verraden, onder voorwendsel het te aktualiseren en het te moderniseren, verdedigt onze partij met hardnekkigheid de integraliteit van het kommunistisch program. Het marxisme is het theoretische wapen van het proletariaat dat strijdt tegen de kapitalistische slavernij en vóór het instellen van een maatschappij zonder klassen, de kommunistische maatschappij. Zolang het kapitalisme overeind blijft, of het nu onder de vorm van het partikuliere bezit, of onder die van het Staats- dan wel zelfbeheer is, is er niets zo aktueel als zich te organiseren en te strijden om het kapitalisme neer te slaan. Zolang de strijd om een eind te maken aan het kapitalisme en om het communisme in te stellen aan de orde van de dag blijft, zolang is het marxisme brandend aktueel.

Het marxisme is de revolutionaire theorie, die de historische voorwaarden van de proletarische emancipatie kristalliseert. Het marxisme toont aan dat de val van het kapitalisme onvermijdelijk is, en het verlicht de weg die het proletariaat noodzakelijkerwijs moet doorlopen om met de infame wereld van het kapitaal af te rekenen. De burgerlijke maatschappij kan niet hervormd worden, maar moet van onder tot boven omvergeworpen worden om de overgang te verzekeren naar de maatschappij zonder klassen en dus zonder uitbuiting en ook zonder onderdrukking.

Het kapitalisme, en dus de uitbuitingsomstandigheden van de arbeidersklasse, heeft een internationaal karakter: de groeiende integratie van alle nationale economieën in de wereldmarkt getuigt daarvan, evenals het verschijnsel van de arbeidersemigratie en de vermenging van de verschillende nationaliteiten in alle werelddelen, evenals de internationale heilige alliantie van de burgerlijke Staten met het doel de sociale explosies te bedwingen.

De strijd van het proletariaat, zijn organisatie en de kommunistische maatschappij die voort zal komen uit zijn historisch gevecht, kunnen dus ook niets anders zijn

dan INTERNATIONAAL. Daar ligt de materiële basis van het PROLETARISCH INTERNATIONALISME dat wij opeisen, en dat onze partij al konkreet realiseert in al haar levensuitingen.

De burgerlijke Staat kan niet gedemocratiseerd worden, maar moet gewelddadig verwoest worden door het in opstand gekomen proletariaat. De omvorming van de maatschappij in een kommunistische richting kan slechts gerealiseerd worden door het instellen van de diktatuur van het proletariaat, die despotisch zal ingrijpen in de verhoudingen van de produktie en van het bezit, om de uitbuiting door de burgerlijke klasse en haar vertegenwoordigers af te schaffen, die buiten de wet zullen worden gesteld zolang zij in de maatschappij zullen blijven bestaan.

Maar al deze taken: gewapende opstand, vernietiging van de burgerlijke Staat, instelling van de diktatuur van het proletariaat en de economische en sociale omvorming van de maatschappij om de komst van het kommunisme te verzekeren, al deze taken kunnen niet volbracht worden als het proletariaat zich niet organiseert onder de exclusieve leiding van zijn revolutionaire klassepartij: de wereld-kommunistische partij, gegrondvest op de basis van het revolutionair marxisme van Marx en Lenin, welke partij als enige aan de klasse haar eenheid van doel, wil en aktie kan geven, die zij nodig heeft om te overwinnen.

Het is dit duidelijke en besliste program dat de Internationale Kommunistische Partij verdedigt en wil realiseren. Alle oprechte revolutionairen die een afkeer hebben van schijnheiligheid, van halve maatregelen, van draaierijen, van verraderskompromissen, die erin bestaan de toekomst van het proletariaat te verruilen voor bedrieglijke hervormingen die de neiging hebben de heerschappij van de bourgeoisie nog bedrieglijker te maken, zullen zich in dit program herkennen.

Maar onze partij is geen organisatie die in een ivoren toren opgesloten zit. Onze partij is ervan overtuigd dat alléén de algemene propaganda van haar principes het haar nog niet mogelijk zal maken haar program te verwezenlijken. Zij verdedigt met vasthoudendheid het marxisme, getroost zich enorme inspanningen om het te propageren, vooral onder de arbeidersvoorhoedes en onder de strijdlustige jongeren, en versterkt haar organisatie door middel van het proselitisme, de toetreding van nieuwe leden en hun inkadering in een organisch weefsel dat haar organisatie de grootste homogeniteit van wil en aktie verzekert.

Maar onze partij bestaat uit militanten die overal strijden waar de klasse voor zichzelf leeft. Zij is ervan overtuigd dat haar deelname onmisbaar is in alle vormen van verzet van de arbeidersklasse en van de uitgebuite massa's tegen alle vormen van uitbuiting, onderdrukking en verdrukking door de bourgeoisie. Onmisbaar niet alleen voor de samensmelting tussen het revolutionaire kommunisme, belichaamd in de klassepartij, en de voorhoedes van de arbeidersbeweging, maar aan de ene kant ook voor haar eigen ontwikkeling en versterking, en om aan de andere kant aan de arbeidersbewe-

ging het maximum aan kan en te verzekeren, om zich te ontwikkelen op gezonde klassenbases, buiten de verlamme invloed van de burgerlijke en kleinburgerlijke ideologieën, praktijken en organisaties.

VERVOLG VAN PAG. 10

essentiële ideeën van eenheid te verbinden, zouden wij willen voorstellen te zeggen dat de kommunistische partij haar organisatie grondvest op het "organisch centralisme". Aldus, terwijl wij van dit bijkomend democratisch mechanisme bewaren wat ons zal kunnen dienen, zullen wij het gebruik van deze term "demokratie", dierbaar aan de ergste demagogen, maar bevlekt met ironie voor de uitgebuitenen, de onderdrukten en de misleiden, elimineren, door het over te laten, zoals wenselijk is, aan het eksklusieve gebruik door de burgers en de kampioenen van het liberalisme in zijn verschillende gedaantes en in zijn soms extremistische houdingen.

**PROGRAMME
COMMUNISTE**

Korrespondentieadres : Valentini, 7, avenue
de la Forêt-Noire, 67000 Strasbourg FRANCE

"Le Principe démocratique" éd. en Hollands